

Franciscus van Assisi

4 oktober 2026: 800^e sterfdag

Op 4 oktober is het de naamdag van Franciscus van Assisi. Hij noemde alle schepselen zijn broers en zussen: niet alleen de mensen, maar ook de dieren. Zo'n honderd jaar geleden werd besloten dat elk jaar op zijn naamdag Werelddierendag gevierd zou worden. Dit jaar is het precies 800 jaar geleden dat Franciscus stierf. In dit document vindt u enkele verhalen en teksten die rond deze dag gelezen kunnen worden.

Van het beroemde Zonnelied van Franciscus is een nieuwe bewerking gemaakt, die met jong en oud gezongen kan worden.

Wie was Franciscus?

Franciscus werd geboren in 1181 of 1182. Zijn moeder gaf hem eerst de naam Giovanni, later gaf zijn vader hem de naam Francesco. Volgens de overlevering had Franciscus eerst een losbandig leven. Na een ernstige ziekte kwam hij tot inkeer. Hij leidde een leven van armoede en zorg voor anderen. Er zijn veel verhalen bekend over wonderen en bijzondere gebeurtenissen waar Franciscus bij betrokken was. Hij stichtte de kloosterorde van de Franciscanen. Daarin spelen soberheid en verbinding met de schepping een belangrijke rol. De vorige paus (2013-2025) nam de naam Franciscus aan toen hij paus werd – daarmee maakte hij duidelijk hoe waardevol en inspirerend het voorbeeld van Franciscus ook nu nog kan zijn.

Verhaal: De vogels wachten even

Vlak bij de stad Venetië, tussen de velden en moerassen, lopen twee mannen. Het zijn Franciscus en een broeder die vaak met hem meegaat. Na een tijdje komen ze op een plek waar honderden vogels vrolijk aan het fluiten zijn. 'Hoor je dat?' vraagt Franciscus aan zijn vriend. 'Die vogels zingen voor God. En trouwens: voor ons is het ook tijd om te gaan bidden.' 'Hier?' vraagt zijn vriend verbaasd. 'Natuurlijk,' antwoordt Franciscus. 'Want ook dit is een plek om God te ontmoeten.'

Franciscus en zijn vriend staan stil, midden tussen de vogels. Ze beginnen met hun gebed... maar ze kunnen zichzelf niet eens verstaan door al dat gefluit. Franciscus schraapt zijn keel. En dan zegt hij: 'Beste vogels, jullie hebben nu wel even genoeg gezongen voor de Heer. Willen jullie ophouden met zingen totdat wij klaar zijn met ons gebed?'

Meteen op dat moment zijn alle vogels stil. Franciscus en zijn medebroeder doen hun gebed. 'Jullie mogen weer,' zegt Franciscus als ze klaar zijn. En meteen beginnen de vogels weer net zo vrolijk te fluiten als eerst.

Welk dier vinden de kinderen passen bij het prijzen van God? Waarom?

Eerbied voor de schepping

Als Franciscus over een rotsblok liep, deed hij dat op een eerbiedige manier. 'In de Bijbel wordt Christus vergeleken met een rots,' (1 Kor. 10:4) zei hij. 'Dan kun je daar toch niet zomaar overheen lopen?' Als hij op de weg een worm zag, pakte hij die op en zette hem op een veilig plekje zodat niemand hem kon vertrappen. Voor de bijen liet hij honing en wijn klaarzetten. En tegen de zon, de maan en de sterren zei hij dat ze van hun Schepper moesten houden.

Verhaal: Een preek voor de vogels

In de buurt van Assisi is Franciscus aan het wandelen, samen met een paar vrienden. Na een tijdje zien ze een plek waar allerlei verschillende vogels zitten. 'Wachten jullie hier maar even,' zegt Franciscus tegen zijn vrienden. Hij loopt naar de vogels toe. Allemaal blijven ze rustig zitten. Ze kijken naar hem alsof ze ergens op wachten... en dan begint Franciscus te preken. 'Lieve vogels,' zegt hij, 'houd van God. Hij heeft jullie veren gegeven om warm te blijven en vleugels om te vliegen. Hij geeft jullie elke dag te eten. Hij geeft je de lucht om te vliegen. Hij hoeft niet te werken op het land – je hoeft niet te zaaien en niet te maaien, want God zorgt overal voor.' Terwijl Franciscus aan het vertellen is, zitten alle vogels stil te luisteren. Als hij klaar is, rekken ze hun nek en hun vleugels uit – alsof ze juichen voor God. Franciscus wandelt tussen hen door en raakt hen voorzichtig aan. 'Ga nu maar weer vliegen,' zegt hij tenslotte. 'Geniet van het leven dat God je geeft!'

Bespreek met de kinderen:
Met welk dier zou jij willen praten? Wat zou je aan dit dier willen vragen of vertellen?

Verhaal: Franciscus en de wolf

In de buurt van de stad Gubbio leefde een wolf in het bos. De mensen in de stad waren doodsbang – want de wolf viel niet alleen dieren aan, maar ook mensen. Het kwam zelfs zover, dat niemand de stad meer uit durfde. Maar toen kwam Franciscus. Op zijn sandalen liep hij naar de stadspoort. 'Ik ga met de wolf praten,' vertelde hij. Buiten de stad kwam de wolf hem woest tegemoet. Maar Franciscus maakte een kruisteken en zei: 'Broeder wolf, ik zeg je namens Christus dat je dieren en mensen geen kwaad meer mag doen.' De wolf liep naar Franciscus en ging bij zijn voeten liggen. 'Ik weet wel waarom je zo doet,' zei Franciscus. 'Je hebt honger. Maar wat jij doet mag niet, want je doet dieren en mensen pijn die God gemaakt heeft. Je verdient een zware straf. Maar ik beloof dat God je zal vergeven. Vanaf vandaag zullen de mensen in de stad jou eten geven. En jij zult nooit meer iemand kwaad doen. Is dat afgesproken?' De wolf keek op en legde zijn poot in Franciscus' uitgestoken hand. Vanaf die dag liep de wolf rustig door de straten van de stad, waar hij van de mensen eten kreeg. Twee jaar later stierf hij van ouderdom, en alle mensen waren verdrietig.

Dat Franciscus contact maakte met de dieren, is betekenisvol. In veel oude teksten wordt verteld dat de mens in het paradijs in harmonie samenleefde met de dieren.

Het zonnelied

Aan het eind van zijn leven schreef Franciscus het 'Zonnelied', waarin de hele schepping wordt opgeroepen om God te prijzen. De tekst sluit aan bij de Bijbeltekst uit Daniël 3:52-90. (In moderne Bijbelvertalingen vind je deze tekst niet altijd terug; in de Griekse Septuagint en de Vulgaat (die Franciscus gebruikte) kwamen deze verzen wel voor.)

Ter gelegenheid van zijn 800ste gedenkdag hebben we een nieuwe bewerking van dit lied gemaakt. Het lied kan gezongen worden op de bekende melodie van 'Lof zij de Heer, de almachtige koning der ere'.

Laten we juichen

Naar het Zonnelied van Franciscus

1. Laten we juichen voor God in de hemel en zingen!
Stralende sterren, doe mee, want het feest gaat beginnen.
Zomerse zon,
zing van de dag die begon.
God laat het licht overwinnen.

2. Heldere maan, wees een biddende stem in het donker.
Tintel van leven, o lucht, want we zijn in de wolken.
Wind, blaas maar mee,
klap in je handen, o zee,
al wat bestaat is een wonder.

3. Zing, goede aarde, waar zoveel kan groeien en leven.
Zing, lieve mens, als je deelt van Gods goedheid en vrede.
Juich om zijn trouw,
dank Hem om wat Hij ook jou
tot aan het einde zal geven.

Tekst: Erik Idema

Melodie: 'Lof zij de Heer, de almachtige koning der ere' (Liedboek 868) /

'Dit is de dag die de Heer heeft gemaakt en gegeven' (Gezangen voor Liturgie 429).

Verantwoording

De verhalen op de vorige pagina's zijn gebaseerd op de volgende bronnen:

De vogels wachten even: *Legenda aurea*, 145:190-196

Eerbied voor de schepping: *Legenda aurea*, 145:164-166

Een preek voor de vogels: Thomas van Celano, *De vita sancti Francisci*, 1229

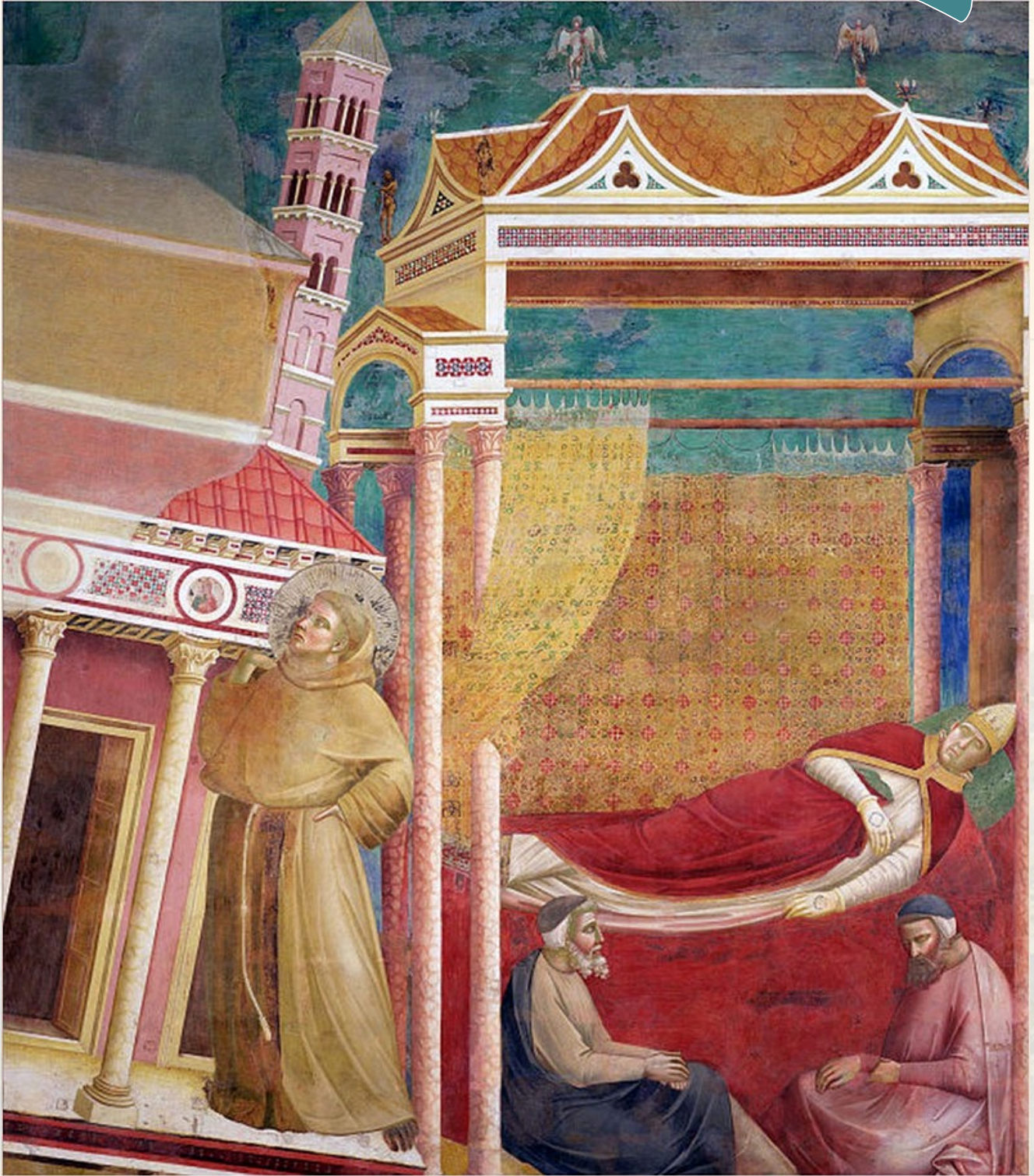
Franciscus en de wolf: *I Fioretti di San Francesco*, h. 21 (14^e eeuw)

Dit materiaal is afkomstig uit *Kind op Zondag*, de methode voor kinderwoorddienst / kinderkerk.

De bewerking van het Zonnelied mag worden overgenomen in een orde van dienst of liturgieboekje, met vermelding van de auteursnaam Erik Idema.

De droom van paus Innocentius III

Help, de kerk stort in! Maar gelukkig is er een kleine man die de kerk overeind houdt. Dat droomde Innocentius III, de paus in de tijd van Franciscus. In Franciscus van Assisi herkende hij de kleine man uit zijn droom. De paus besloot het klooster van Franciscus te erkennen. Op dit schilderij van rond 1300 is de droom van de paus te zien.

Franciscus ondersteunt de kerk, schilderij van Giotto di Bondone, 1267-1337